

Thanatos

ISSN 2242-6280, vol.3 2/2014

© Suomalaisen Kuolemantutkimuksen Seura Ry.

https://thanatosjournal.files.wordpress.com/2014/12/nurmi_vaitostiedote.pdf

Koulusurmat lisäsivät sekä yhteisöllisyyttä että ristiriitoja

Turun yliopiston tiedote 25.9.2014

Valtiotieteen maisteri **Johanna Nurmen** sosiologian väitöskirja *Let Go and Remember. How Finnish Communities Experienced and Memorialized School Shootings* tarkastettiin 3. lokakuuta 2014 Turun yliopistossa.

Suomessa koulusurmia kokeneet yhteisöt painottivat selviytymisstrategiana joko yhteistä suremista tai nopeaa arkeen palaamista. Tapaukset lisäsivät tilapäisesti yhteisöllisyyttä, mutta myös ristiriitoja paikallisyhteisöissä. Ilmiöt havaitsi valtiotieteiden maisteri Johanna Nurmi Turun yliopistoon tekemässään väitöstutkimuksessa. Sosiologian alan väitöstutkimus valottaa väkivaltatapausten yhteisöllisiä seurauksia. Nurmen tutkimusta varten haastateltiin 43 Jokelan ja Kauhajoen asukasta, sekä 11 kriisityöntekijää vuosina 2009–2010. Suomessa vuosina 2007 ja 2008 tapahtuneet koulusurmat voidaan nähdä osana globaalia kouluampumisilmiötä. Koulusurmien määrä on ollut kasvussa viimeisten 20 vuoden ajan, ja suurin osa tapauksista sattuu Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa.

Johanna Nurmen mukaan paikallisten asukkaiden haastattelujen perusteella koulusurmat koettiin eri tavoin Jokelassa ja Kauhajoella. Jokelassa haastateltavat kuvasivat koulusurmatapausta koko kylän kriisinä. Koko yhteisö miellettiin uhrina ja yhteisiä surun ilmauksia kuten kynttilöiden viemistä koulun viereisen lammen rannalle, pidettiin tärkeinä yhteisön toipumisen kannalta, toteaa Nurmi. Kauhajoella yhteisö taas kuvattiin koulusurman sattumanvaraisena tapahtumapaikkana, ja sivullisten julkisia surun ilmauksia pidettiin usein turhina. Kauhajoella paikallisyhteisö tiivistyi torjuessaan uhrin leiman ja pyrkiessään välttämään pitkäkestoista poikkeustilaa koulusurman jälkeen. Tämä voidaan ymmärtää näkymättömämpänä hiljaisen yhteisöllisyyden prosessina, Nurmi selvittää.

Usein kriisien tai katastrofien jälkeen yhteisöllisyys vahvistuu, mutta yhteisön tiivistymiseen liittyvät myös ulossulkemisen käytännöt. Nurmen havaintojen mukaan Jokelassa osa asukkaista määritteli tekijän perheen yhteisön ulkopuolelle. Kauhajoella taas koko koulusurmatapaus ulkoistettiin, koska tekijä ja uhrin olivat ulkopaikkakuntalaisia. Siihen, että Jokelassa ja Kauhajoella yhteisöt suhtautuivat niin eri tavalla koulusurmiin, on vaikuttanut ainakin kaksi tekijää. Ensinnäkin Jokelassa uhrin olivat yhteisön omia jäseniä, Kauhajoella ulkopaikkakuntalaisista, ja toiseksi yhteisöillä on erilainen paikallinen identiteetti. Kauhajoella on vahva pohjalaisidentiteetti, jossa korostuu paikallisyhteisö, Nurmi sanoo. Nurmen mukaan koulusurmiin liittyvät ristiriidat koskivat sopivaa tunteiden ilmaisua, suru- ja muistelukäytäntöjä, toipumisen tahtia sekä Jokelassa suhtautumista tekijän perheeseen. Myös tapausten syistä ja seurauksista esitettiin erilaisia tulkintoja.

Paikallisyhteisöt pyrkivät palauttamaan koulusurmien heikentämää turvallisuuden tunnetta kahdella tavalla: joko palaamalla nopeasti arkeen, kuten Kauhajoella, tai Jokelan tapaan muistelemalla ja suremalla yhdessä. Nurmen mukaan

nämä molemmat tavat edistävät yhteisöllisyyttä omalla tavallaan. Monilla oli voimakas tarve keskustella ja jakaa kokemuksiaan. Yhteiset tilaisuudet ja keskustelut muiden yhteisön jäsenten kanssa loivat yhteisöllisyyttä ja olivat monille tärkeitä, sillä vaikka kriisiapu oli periaatteessa kaikkien saatavilla, eivät monet kokeneet sitä tarvitsevansa tai olevansa siihen oikeutettuja, toteaa Nurmi.

Yksi tutkimuksen anneista olikin nostaa esille yhteisön merkitys kriisin hetkellä. Esimerkiksi koulusurmien käsittelemistä paikallisyhteisöissä on tutkittu maailmanlaajuisestikin vasta vähän. Nurmen paikallisten asukkaiden kokemuksiin pohjautuva väitöstutkimus on Suomessa alan pioneerityö. Meillä on paljon tietoa siitä, miten yksilö reagoi kriisin hetkellä, mutta vain vähän tietoa, miten siitä, miten väkivalta koetaan yhteisön tasolla ja mitä seurauksia sillä on paikallisyhteisölle. Ja kuitenkin yhteisötaso vaikuttaa myös yksilön kokemukseen. Uuden tiedon perusteella voimme miettiä, miten tukea kriisin hetkellä yhteisöä. Esimerkiksi koulusurmien jälkihoitohankkeissa painottui yksilötason kriisiapu, Nurmi sanoo.

Kriisin jälkeinen yhteisöllisyys voi kannatella turvaverkkona, tukea toipumista ja edistää hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Toisaalta yhteisöllisyydellä oli myös kielteisiä seurauksia, esimerkiksi Jokelassa kollektiivinen syyllisyudentunne, yhteisön jakautuminen sekä kokemus paikkakunnan leimautumisesta.